

Hacsekizmus és sajisztika

Egyöntetű, sőt önegyötetű tervgazdaság az irodalomban !! Új korszak küszöbén !!

A világirodalom s annak hazai folytatása és kiegészítése a magyar irodalom, minden korban bizonyos irányok vonalát követte, különösen a formanyelv s a műfajkeretek tekintetében. Egységes divatok alakultak ki, úgyszólván mindenkire kötelező hangnem és lelki beállítás, s ezeket aztán az irodalomtörténezs s a közízlés szempontjából jellemzőnek érezvén, róluk neveztük el az egymásra következő kultúrkorszakokat. Ilyen értelemben beszélünk klasszicizmusról, troubadour-világról, lovag-romantikáról, naturalizmusról, impresszionizmusról, expresszionizmusról, szürrealizmusról stb. Mindezen irányelveknek, mintha csakugyan arra törekedtek volna, hogy egyöntetű szemléletbe foglalják össze a kor művészi termékeit, megvoltak a maguk divatos műfajai is, a művészek a műfajokon belül versenyeztek egymással a sikerért, mindenki a maga tehetségének, egyéniségének vagy vérmérsékletének megfelelő eszközökkel. Görögországban mindenki hőskölteményt, ódát vagy elégiát írt, betartva a műfaj szigorúan előírt követelményeit, csakúgy, mint a drámában a tér és időegységet. A klasszikus arab irodalomban még a tárgy is, bizonyos mértékben elő volt írva, minden költői elbeszélésnek úgy kellett végződnie például, hogy a karaván elmegy, s a ifjú ott bánkodik a holdvilágban, kedvese hült helyén rajongva. Megvoltak a lovagregényeknek a maguk figurái, csakúgy, mint a realista helyszínrajz: egy időben a haldokló és elhagyott gyermek volt divatban, mindenki róla írt verset és novellát. A népszínművekre még jól emlékszünk, s a háromszögdarabokra, amelyekben mindig volt egy fiatal csábító s egy idősebb

bölcselkedő. A most letűnő irodalomban gyakori volt például a külföldön meggazdagodott s a Pesten elszegényedett hős. És észrevehettük azt is, hogy az uralkodó irány magához idomította, átalakította, a maga képeire festette át a múltat is s annak irodalmi termékeit is.

Sok jel mutatkozik, hogy mintaképpen a politikai világ egységes színvonlra törekszik, az irodalomban is be fog következni hamarosan az az új stílus, mely egyetemes, mindenkire kötelező keretek közt szolgálja ki az új olvasóközönség szellemi igényeit. A közízlésnek egységes színvonlát, mely ezeknek az igényeknek megfelel, e pillanatban az a művészi és filozófiai irányzat képviseli, mely a Hacsek és Sajó címen közismert rövid drámai beszélgetésekben jut kifejezésre. Mindannyian tudjuk e dramolették felépítését: a klasszikus görög mintára szabott helyegységet a kávéház képviseli, ahol Hacsek előbb a pincérrel társalog, majd megjelenik Sajó, aki feldühödve Hacsek makacosságán, többször el akar menni, de azután (katharzis) juszt is ottmarad.

Nagyon valószínű, hogy rövid időn belül minden magyar s néhány külföldi író is rá lesz kényszerítve, hogy gondolatait s művészi mondanivalóit a Hacsek és Sajó–Platón–Szókratészi peripatetikus beszélgetés-keretek közt fejezze ki, ha azt akarja, hogy a kiadó megvegye, és a közönség elfogadja őket.

A magam részéről, mint előrelátó író, máris gyakorolni kezdem magam ebben az irányban. Írótársaim részére készíttettem is néhány mintát, mert eltökélt szándékom, hogy Hacsek és Sajó-iskolát nyitok, ahol az írók megtanulhatják a jövő zenéjét, ki-ki a maga hangszerén.

GONDOLATKÍSÉRLLET

Írta
Einstein

HACSEK ül a kávéházban, mely egyenletes gyorsulással közeledik a világtengely felé, az Oriontól számított koordinátarendszerben. Pincér!

PINCÉR látszólag odamegy hozzá, de tulajdonképpen Hacsek közeledik feléje; az asztallal együtt, feltéve, hogy

$$S|b - c| = \log \sqrt{H},$$

ahol H a kávées feleségének viszonyát fejezi ki a főpincérrel. Parancsol, Hacsek úr?

HACSEK. Ennék valamit.

PINCÉR. Töltött káposzta jó lesz?

HACSEK. Nézze, én töltött gyomrot szeretnék tudni a hasamban.

PINCÉR. Tessék ideadni, majd megtöltöm. El.

SAJÓ. közeledik, vagyis távolodik. Jó napot, Hacsek, mit szól hozzá? Óriási szenzáció! Elferdült, mégis elferdült!

HACSEK. A pizai torony?

SAJÓ. Dehogy! A fénysugár koefficiense napközben! Most mértem meg, egészen biztos, nincs kétség benne – ha mindent akar tudni, azt is megmondhatom, hogy

$$N|b - \sim|, \log \int \sqrt{c + g}$$

HACSEK. Túlzás, $\log \int \sqrt{c + g - b}$ is elég lesz.

SAJÓ dühös. Hogy lehet $c + g - b = g$?

HACSEK. Köszönöm jól.

SAJÓ. Hacsek, ha a butaság olyan hosszú csó volna, aminek egyik vége a Jupiter negyedik holdjával párhuzamosan kerिंगene, és a másik végében egy széken ülne valaki, megfordítva, egyenletesen haladva a Napközpont felé, akkor magának maximális gyorsulással kellene közelednie a világtengelyhez.

HACSEK. Holnap bejön?

SAJÓ. Én még ma se jöttem be, maga gazember, csak viszonylagosan. Tudja, mit mondok magának? $x = b\sqrt{N}$

HACSEK dühösen. Kikérem magamnak. Selber Áner!

SAJÓ. Hát akkor $\sqrt{c - b^2}$.

HACSEK megnyugodva. Az más.

Karinthy Frigyes

Színházi Élet 1935. 17. sz.

Albert Einstein emléktábláját 2015. április 1-jén avatták Székesfehérvárott, a Jókai utca 7. számú ház falán. Kocsis Balázs szobrászművész alkotása (fotó: Trupka Zoltán)